

KATEHIZACIJA ODRASLIH

Tadej VOJNOVIĆ

Možda je najbolje ovo razmišljanje započeti riječima Katehetskog direktorija: »... meminerint catechesim adulatorum... habendam esse formam praecipuam catecheseos, ad quam ceterae omnes, semper quidem necessariae, ordinantur« (br. 20). Temeljno pitanje koje želimo postaviti jest gdje smo mi u katehizaciji odraslih nakon 17 godina otkako je Kongregacija za kler 1971. objavila »Directorium catechisticum generale«, tj. koliko je ova prevažna instrukcija Katehetskog direktorija zaživjela na tlu ove naše Crkve. Uočimo najprije zahtjev Direktorija.

Riječ je o »catechesis adulatorum«, znači odraslima koji trebaju biti zahvaćeni našom katehezom. Nitko nam ne može prigovoriti da nemamo kateheze. Imamo je, i to u najrazličitijim oblicima i profilima! Ali ovdje je riječ o katehazi odraslih. I upravo se za katehezu odraslih kaže da treba biti »forma precipua« tj. posebna, jedinstvena po svojem obliku. Ona ne bi smjela biti tek »preslikavanje« kateheze djece. Takva je kateheza ujedno i događanje kojemu trebaju smjerati sve druge kateheze, pripravljati je i bolje omogućavati. To svakako na neki način mijenja i naš mentalitet, naime, da je kateheza prvenstveno usmjerena djeci. Gledamo li zahtjev Katehetskog direktorija kao i praksu prve Crkve (koja se djecom posebno nije ni bavila, djecu su upućivali njihovi roditelji), tada možemo zaključiti barem troje:

— kateheza odraslih jest redovita kateheza Crkve i njezino je mjesto odmah iza samog čina evangelizacije u užem smislu,

— kateheza odraslih jest jedinstvena u svojem obliku, to je glavni oblik kateheze u pojedinoj zajednici,

— kateheza odraslih je zahtjev pastoralne brige Crkve, koji se ne može ni zaobići, a ni zamijeniti nekim drugim oblikom kateheze.

Svakako je temeljno pitanje gdje smo mi nakon 17 godina od objavljivanja Katehetskog direktorija, kad je u pitanju kateheza odraslih? Koliko smo uspjeli u svojoj katehazi odraslih, koji je nezaobilazni oblik kateheze Crkve i njezin najeminentniji oblik? Pitanje je veoma aktualno ne samo u doba kad Direktorij izlazi, već svakim danom sve više. Proces sekularizma unutar kršćanstva sve više napreduje, kršćanstvo se iz prakse življenja sve više seli u sferu neodređe-

nog emotivnog, običajnog doživljavanja, ono se sve više iz obitelji premješta u crkvu, dok se u obiteljima jedva i prepoznaje.

Prije svega valja uočiti da se kateheza odraslih ne može zamijeniti katehezom djece, kao što se dječji kaputić ne može zamijeniti kaputom odraslih. Ako je propuštena kateheza odraslih, događa se da — slikovito rečeno — ljudi cijeli život hodaju u dječjim kaputićima svojega kršćanstva, pa premda su kao ljudi zrele osobe, kršćanska je svijest još uvijek ona iz dječje dobi. Osim toga, valja imati na umu, da kršćansko naviještanje prvenstveno smjera da u čovjeka izazove obraćenje i vjeru u Isusa Krista. Pođemo li od činjenice da krstimo malu djecu, da se gotovo svi važni i opredjeljujući susreti čovjeka i kršćanske zajednice događaju u dječjoj dobi (krštenje, pričest, krizma), pitamo se, kada to i kojom akcijom kršćanske zajednice čovjek biva stavljen pred poziv obraćenja i zrele vjere u Isusa Krista? Bojim se da mi takve akcije danas jedva da imamo. S tim u vezi mnogo se govorilo o reevangelizaciji, katekumenatu već krštenih i sl. Polazeći iz te situacije, jasno je da kateheza odraslih za Crkvu treba značiti, ne samo propis Katehetskog direktorija, već unutarnji imperativ njezina poslanja u naviještanju evanđelja. Kako to izgleda u konkretnoj situaciji?

Možemo li tvrditi da kateheze odraslih praktički nemamo?! Mnogo puta za nju nalazimo razne »alibie« kao što su zaručnička pouka, vjeronaučni roditeljski sastanak, korizmene propovijedi, omladinski vjeronauci i sl. No, sve to ne može zamijeniti katehezu odraslih. Kateheza odraslih mora biti redoviti čin kršćanske zajednice, kojim zajednica odrasle svoje članove uvodi u vjeru i njezine sadržaje i pomaže im da u njoj odrastaju do punine zrelosti.

Crkva je oduvijek smatrala da je temeljni cilj kateheze dovršiti kerigmu prvog navještaja, tj. omogućiti sazrijevanje vjere koja je potaknuta prvim navještajem. Gledajući s tog aspekta, danas kateheza odraslih — upravo jer se kršćaninom postaje krštenjem u dječjoj dobi — mora u sebi nositi i kerigmatski navještaj koji poziva i izaziva čovjeka na opredjeljenje, budi u njemu zrelu vjeru, omogućava mu da potvrdi svoje krštenje u smislu ozbiljnog, zrelog i životnog opredjeljenja za Isusa Krista. Tako kateheza odraslih u današnje vrijeme i u današnjoj našoj situaciji mora izvršiti dva zadatka: kerigmatski (ukoliko je temeljni navještaj) i vlastito katehetski (ukoliko je dovršenje kerigme). Ona bi, znači, trebala imati evangelizacijski (odnosno reevangelizacijski) karakter.

Problemi koji se često navode u vezi kateheze odraslih jesu: vrijeme (prezauzetost), vlastita nespremnost (za to treba biti posebno spreman, vješt, s većom izobrazbom i sl.), nedostatak sadržaja (što govoriti, nema udžbenika, obrađenih sadržaja, rasporeda tematike). Pokušajmo na to odgovoriti! Prvo što se tiče vremena. Često su svećenici prezauzeti na župama i istodobno se moraju baviti mnoštvom raznoraznih poslova svoje pastve, ali, kad bismo samo desetiinu vremena odvojili od vremena koji posvećujemo katehizaciji djece, već bi i to za početak bilo dovoljno. Pa čak i na račun dječjeg vjeronauka, jer ipak je »catechesis adultorum — catechesis praecipua«. Možda je najveća predrasuda ili strah pred katehezom odraslih osjećaj vlastite nespremnosti. Često je riječ o krivoj predodžbi. Mislimo da ljude trebamo učiti teologiju. Kateheza odraslih

nije nikakva »mala teologija« za laike. Kateheza nije u funkciji teologije, već vjere zajednice. Ono što kateheta treba, to je pomoći odraslima da odrastaju u vjeri (opet rečeno slikom: da im pomogne skinuti dječji kaputić vjere i obući odrasli!). To je u jednu ruku i svjedočenje vlastite vjere, tumačenje vlastite vjere. Da li smo zbilja uvjereni da svećenik nema toliko vremena i vlastite spremnosti da se tjedno jednu večer sastane s ljudima, da s njima razgovara o vjeri, tumači im je, pojašnjava, pokušava unijeti više svjetla u nejasnoće i probleme vjere koji muče ljude. Sastanak koji bi se događao na razini jednog lijepog ljudskog susreta npr. svakog petka navečer, bez neke stroge forme, ali s puno dinamičnosti, mnogo bi značio za ljude. Mislim da trebamo odstraniti svoje predrasude o katehezi odraslih i pojednostavniti svoje razmišljanje o njoj. Uz dobru volju, ako ništa drugo, uvijek se može pročitati odlomak Božje riječi i zajednički se o njemu porazgovarati, a svećenik će uvijek (bez obzira na »spremu«) moći pomoći da se unese više svjetla u poznavanje Božje riječi. Tu odmah dotičemo i problem sadržaja kateheze odraslih. Svakako da bi bilo dobro, kad bi postojali određeni obrađeni sadržaji namijenjeni upravo katehezi odraslih (nešto doduše i ima), ali ne bismo radi toga smjeli odgađati samu katehezu, već sami pronalaziti mogućnosti, možda se i više pripremati, ali katehezu brižno njegovati. Vidjet ćemo da će ona vrlo brzo dati i svoje rezultate. Zajednica će postati svjesnija, zauzetija, euharistija proživljenija. Iz kateheze odraslih rodit će se karitas, pravo župno vijeće, potreba za zajedničkom molitvom, suradnja i laički apostolat, zbrinjavanje bolesnih i mnogo drugih karizmi kojima Duh obdaruje zajednicu.

Ne tvrdim da su ovo svi problemi vezani uz katehezu odraslih. Ima ih mnogo više. Ono što katehete često prigovaraju: nezainteresiranost odraslih. Već bi bilo nešto kad bismo se o katehezi odraslih mogli na nekom širem planu zajednički porazgovoriti, detaljnije analizirati situaciju. Najgore je kad sve stoji, miruje u ustajalosti svakidašnjice. Ovo razmišljanje o katehezi odraslih ni u kom slučaju ne želi obezvrijediti ostale oblike naše dosadašnje kateheze (djece, omladine...), kao što to ne želi učiniti niti Katehetski direktorij, koji govori o »ceterae... quidem necessariae«, ali ne smijemo ni zaboraviti da sve one »ordinantur ad...«, a to je kateheza odraslih. Ona je nezaobilazna, nezamjenljiva i »forma praecipua« katehizacije Crkve.